

ETELÄ-POHJANMAAN HOITOTYÖN KEHITTÄMISSEURA RY:N SYNTY JA TOIMINTA VUOSINA 1992-2001

Juhlapuhe Hoitotyön kehittämissseura ry:n 10-vuotisjuhlassa 18.11.2002
Opetusneuvos Kaija Manninen-Kontas

Arvoisa juhlayleisö

Käsittelen esityksessäni Etelä-Pohjanmaan hoitotyön kehittämissseuran synnyn ajankohtaa, seuran ideologiaa ja toiminnan periaatteita sekä seuran merkitystä ja ajatuksia tulevaisuudesta. En käy läpi kirjoitettua historiikkia, koska te hyvät osanottajat voitte ottaa sen mukaanne. Asiat kymmenen vuoden ajalta ovat historiikissa esitetyt aikajärjestyksessä. Jokaisessa yhtä toimintavuotta kuvaavassa pääluvussa on samoja kantavia pääteemoja kuten esim. vuoden teema, jäseniltojen aiheet sekä luennoitsijat ja jäsenmäärän kehitys. Historiikkiin sivuilta löytyvät myös seuran yhteistyökumppanit ja liitteenä ovat seuran säännöt. Historiikkiin ovat laatineet ylihoitaja Sinikka Autere, ylihoitaja THM Tyyne Ranta ja allekirjoittanut. Monet asiat esityksessäni ovat myös yhteisen keskustelumme tulosta.

Hoitotyön kehittämissseuran perustamisen ajankohta ja toimintaympäristö

Hoitotyön kehittämissseuran perustamisen (1992) aikoihin oli kulunut lähes kymmenen vuotta siitä, kun hoitotiede oli hyväksytty yliopistossa muiden tieteiden joukkoon ja sitä saattoi opiskella jo kuudessa yliopistossa (Asetus eräistä terveydenhuollon tutkinnoista (626/1984). Ennen tätä vuonna 1979 yhteiskuntatieteellisistä tutkinnoista säädettyyn asetukseen oli luotu terveydenhuollon koulutusohjelma, jonka käyneet saivat pätevyyden terveydenhuollon hallinnon tehtäviin. Asetus eräistä terveydenhuollon tutkinnoista sittemmin vuonna 1997 kumottiin asetuksella terveystieteiden tutkinnoista (628 / 1997). Hoitotieteen laitokset olivat vuoteen 1992 mennessä tuottaneet hoitotieteessä väitöskirjoja yli 20, lisensiaattitöitä 50-60 ja pro gradu-tutkimuksia noin 600.

Ammattikorkeakoulu-uudistus valtakunnassa oli kokeiluvaiheessa. Kokeilu käynnistyi v.1992. Kokeiluun oli hyväksytty 20 paikkakuntaa, Seinäjoki niiden mukana. Ammattikorkeakoulu-uudistus korosti aikaisempaa enemmän työn teoreettista hallintaa ja samalla koulutuksen ja työelämän integraatiota niin, että se varmentaa ammatin oppimista. Paitsi yhteyttä työelämään ammattikorkeakoululta edellytettiin yhteydenpitoa myös yliopistoihin. Alueellista tutkimus- ja kehittämistoimintaa tuli vahvistaa yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Koulutuksen uudistukseen liittyi samanaikaisesti käynnissä oleva toisen asteen koulutuksen kokeilu.

Myös terveydenhuollon palvelukuva oli muuttunut. Työntekijältä edellytettiin moniammatillista yhteistoimintaa ja kykyä tehdä työtä eri tavoin muodostuvissa verkoissa. Oli pystyttävä tarjoamaan yhä monimutkaisempia ja aikaisempaa erilaisia palveluita. Valmiutta jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseen odotettiin.

Ominaista tuolle ajalle koko yhteiskunnassa oli tiedon, osaamisen ja vuorovaikutuksen lisääntyminen ja samalla taloudellinen lama, olihan syöksy lamaa kohti alkanut syksyllä 1990.

Terveydenhuolto-oppilaitoksia oli maassamme yli 30. Velvoitteet kehittää ja kehittyä olivat samat kaikissa terveydenhuolto-oppilaitoksissa, sijaitisipa koulu sitten yliopistopaikkakunnalla tai ei. Mutta jos oli halua pysyä kilpailussa mukana, oli alan koulutuksen ja työelämän kehityttävä. On luonnollista, että resurssit kehittää olivat erilaiset yliopisto- ja ei-yliopistopaikkakunnilla. Yliopistojen hoitotieteen laitokset tuottivat tieteellistä tietoa tutkimuksen kautta. Hoitotieteellinen tieto muodostaa teoreettisen perustan, johon käytäntö, tutkimus, opetus ja hoitotyön johtaminen voi ankkuroitua. Hoitotiede on ammatillinen tiede, jonka ensisijaisena sovellusalueena on käytännön hoitotyö.

Hoitotyön kehittämissseuran synty

Edellä kuvattuun ympäristöön syntyi Etelä-Pohjanmaan hoitotyön kehittämissseura ry. Seura perustettiin 03.04.1992 ja rekisteröitiin 08.04.1994. Lähtöidea hoitotyön tutkimus- ja kehittämissseuran perustamiselle nousi hoitotyön ja sen koulutuksen kehittämisen tarpeista. 1990- luvun alkupuolella muutama alan asiantuntija kävi alustavaa keskustelua siitä, miten hoitotieteellisen tutkimuksen anti saataisiin hyödyntämään myös Etelä-Pohjanmaan hoitotyön kehittämistä, vaikka yliopisto puuttuikin maakunnasta. Lähimmät yliopistot olivat Tampereella ja Vaasassa eikä Internet eivätkä sen tietokannat tarjonneet vielä apuaan. Aluksi keskustelua käytiin suppeassa piirissä, sillä asenneilmasto hoitotiedettä ja sen tutkimusta kohtaan oli ajoittain hyvinkin vähättelevä ja alan tutkimus asetettiin kyseenalaiseksi. Tätä asennetta esiintyi eri puolilla Suomea, myös Etelä-Pohjanmaalla.

Keskustelijat esittivät kysymyksen, voisivatko hoitotyön kehittämisestä kiinnostuneet ja sen tarpeelliseksi tuntevat perustaa paikallisen hoitotyön tutkimuksesta keskustelua ylläpitävän yhdistyksen maakuntaan? Saatiin koolle kolmenkymmenen henkilön muodostama neuvoa antava kokous (6.11.1991), joka keskusteli koulutuksen, ammattityön ja tutkimuksen yhteydestä kriittisesti. Keskustelun tuloksena todettiin, että yhteistä seuraa tarvitaan tukemaan ja ylläpitämään em. yhteyttä erilaisin keinoin ja toimimalla seudun tarpeista käsin. Todettiin myös, että keskustelua on ollut liian vähän ja ettei kukaan ulkopuolinen huolehdi hoitokulttuurin kehittymisestä, elleivät ammattilaiset itse sitä tee. Hoitotyölle voitetaan arvostus ja paikka vain hyvän tutkimuksen kautta ja sen pohjalta toteutuvan laadultaan hyvän koulutuksen ja työn kautta.

Seuran perustava kokous (76 osallistujaa) pidettiin huhtikuun 3.päivänä 1992. Professori Marita Paunonen (sittemmin Paunonen-Ilmonen) piti hyvin laaja-alaisen esitelmän siitä, mitä hoitotyön tekijät tarvitsevat kehittääkseen työtänsä. Usein esityksessä toistuivat sanat " Tutkimukset osoittavat", "Tutkimukset kertovat" eli tutkimukset olivat esitelmöitsijän tiedon lähteinä. Tutkittua on myös se, että ammattityön, koulutuksen ja tutkimuksen kiinteä vuorovaikutus on tunnusomaista kaikille kehittyneille ja kehittyville tieteenaloille. Vuorovaikutus ei kuitenkaan synny itsestään, vaan siihen tarvitaan pitkäjänteistä työtä. Ajan ja rahan puute yhteydenpitoon kaukana sijaitseviin yliopistoihin saattaa jo tulla esteeksi. (Huom. erot yliopistopaikkakuntiin)

Kokouksessa todettiin myös, että paikkakunnilla, joissa ei ole omaa korkeakoulua, on myös oikeus rakentaa edellä mainittua yhteyttä ja käydä ammattikuntana tutkimuksiin pohjautuvaa keskustelua. Hoitotyön tekijöiden ei pitäisi sallia tilannetta, jossa ei keskustella oman ammattityön kehityksestä eikä katsella tulevaisuuteen. Ilmapiiressä, jossa ei keskustella, ei myöskään elä professionaalisuus, koska ei kysellä minkään paremman perään. Kaikilla kokoukseen osallistujilla oli tarvetta lähempään yhteyteen tutkimuksen kanssa ja seura perustettiin yksimielisesti. Ensimmäinen jäsenilta toivottiin pidettävän vielä samana keväänä, mikä osoitti halua käynnistää yhteisen päätöksen mukainen toiminta viivytyksettä ja saada tietoa siitä, missä ollaan menossa hoitotieteellisessä tutkimuksessa ja mitkä ovat tutkimuksen vaikutukset hoitotyön kehittämiseen.

Seuran ideologia ja toiminnan periaatteet

Hoitotyön kehittämissseura on vapaaehtoisuuteen perustuva yhdistys, jonka tarkoituksena on hoitotyön kehittäminen maakunnassa. Toiminta toteutuu vapaa-ajalla ja toimijoille ei makseta palkkioita. Toiminnassaan se ei jäljittele yliopistollisia seuroja, vaan pyrkii ottamaan huomioon maakunnan tarpeet toiminnan tavoitteissa ja toimintatavoissa.

Koska tutkitun tiedon käyttö on voimavara myös hoitotyössä ja tutkimus yksi työn kehittämisen välineitä, on hoitotyön kehittämissseuran tarkoituksena alusta lähtien ollut

- virittää, ylläpitää ja edistää keskustelua hoitotyön tutkimuksesta ja sen merkityksestä hoitotyön kehittämisessä
- rohkaista käyttämään hoitotieteellisen tutkimuksen tuloksia

- laajentaa hoitotieteellisen keskustelun piiriä ja näin tukea sekä ammattikorkeakoulun että yliopiston koulutuksellista tehtävää
- vahvistaa hoitotyön hallinnon, koulutuksen ja ammattityön edustajien yhteyksiä alan tutkimustyötä tekeviin
- olla omalla toiminnallaan luomassa myönteinen kuva hoitotyön tutkimuksesta ja sen merkityksestä Etelä-Pohjanmaan vaikuttajille
- tukea rahallisesti jäsenistön koulutusta ja sen harjoittamaa hoitotieteellistä tutkimustoimintaa ja tutkimusten tunnetuksi tekemistä kansallisissa ja kansainvälisissä konferensseissa; motivoida vastavalmistuneita kehittävään ammatilliseen toimintaan jakamalla apurahoja.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi seura järjestää julkisia hoitotieteelliseen tutkimukseen liittyviä esitelmätilaisuuksia ja keskusteluja, joihin jokaisella hoitotyöstä ja sen kehittämistä sekä eteläpohjalaisien hyvinvoinnista kiinnostuneilla on ollut mahdollisuus osallistua. Tilaisuuksia pidetään 4-5 vuodessa. Periaatteena on pidetty sitä, että jokaisessa tilaisuudessa on aiheeseen liittyvä teoriaosuus ja käytännön sovellus. Luennoitsijoiksi on hankittu yliopistojen hoitotieteen laitosten professoreita ja tutkijoita sekä paikallisia alan asiantuntijoita, joilla on esim. tutkimushanke hoitotyön kehittämiseksi meneillään. Yksi kansainvälinen luento pidetään vuosittain. Tähän mennessä seuran vieraina on ollut luennoitsijoita USA:sta, Kanadasta ja Englannista. Koulutustilaisuuksia ajankohtaisista aiheista järjestetään kerran vuodessa jäsenistölle.

Seuran asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja ja viisi jäsentä. Periaatteena pidetään, että hallituksessa on edustettuna sekä maakunta että Seinäjoki, terveyskeskukset ja erikoissairaanhoido sekä koulutus.

Hoitotyön kehittämissuurin merkitys

Alussa seuran työnimenä oli tutkimus- ja kehittämissuuri. Kaikki eivät voi olla tutkijoita, mutta kaikki voivat kehittää hoitotyötä ja käyttää apuna tehtyjä tutkimuksia, siksi nimi selkiytyi muotoonsa Hoitotyön kehittämissuuri. Seura on 10 toimintavuoden aikana paneutunut hoitotieteellisen tutkimuksen esillä pitoon ja elävän yhteyden tarjoamiseen tutkijoiden ja maakunnan hoitotyön toimijoiden välillä. On pyritty saamaan julkisuutta ja näin viestittämään muille sektoreille, että myös hoitotyön alalla kehitytään tutkimusten teossa ja arvostetaan tutkimusta kehittämisen avaimena.

Professori Marita Paunonen piti virkaanastujaisesityksensä Tampereen yliopistossa marraskuussa 1992. Tilaisuuden avauspuheessa yliopiston dekaani, professori Antti Hervonen sanoi, että "Hoitotieteen tieteenprofiili on selkiytynyt. 1980-luvulla kansainvälistyminen on päässyt vauhtiin ja että suomalainen hoitotiede edustaa alansa huippua kansainvälisissä konferensseissa." Sain olla läsnä tilaisuudessa ja kuulemani vahvisti uskoa, että hoitotyön seura Etelä-Pohjanmaalla on oikealla asialla.

Seuran tilaisuuksien luennoitsijat ovat olleet kaikista hoitotieteen laitoksista, joistakin jopa useammin kuin kerran. He ovat tulleet mielellään ja keränneet aina suuren kuulijakunnan. Samalla he omilla persoonallisilla tavoillaan ovat rohkaisseet kehittämään eteläpohjalaisen hoitotyön seuran toimintaa. Professori Hertta Kalkas mm. pitäessään koulutuspäivää jäsenistölle (116 osallistujaa) sanoi, että "Hoitotyön näkökulmaa päätöksenteossa tulee saada enemmän esille, siihen tulee uskaltaa."

Seuran järjestämät koulutustilaisuudet lamavuosina olivat merkityksellisiä. Ne, jäsenillat sekä korkeatasoiset luennoitsijat ovat saaneet kiitosta jäsenistöltä. Seura on tehnyt kaksi jäsenkyselyä, ensimmäisen 1995 ja toisen 2000. Vastanneiden (25-30%) mielestä seuran toimintaa tulee jatkaa, mutta jäsenviestintää parantaa. Apurahoja on jaettu jäsenille 12 ja opiskelijastipendejä 11. Hoitotyön ammattilaiset ovat kautta aikojen olleet innokkaita opiskelemaan, mutta rahoittajia on vähän. Seura on osaltaan täyttänyt vajetta ja pystyy parempaan, jos vain seuraan saadaan uusia jäseniä. Jäsenmaksu on ollut pääasiallinen tulonlähde.

Voitaneen sanoa, että hoitotyön kehittämissuuri on ollut lenkki siinä työssä, mitä Etelä-Pohjanmaalla tehdään hoitotyön kehittämiseksi ja eteläpohjalaisen väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Seura on toimintansa aikana muokannut asenteita myönteiseen suuntaan keskusteltaessa hoitotyön kehittämisestä tutkimuksen avulla ja näin tukenut kivijalan luomista hoitotyön tulevaisuuden kehittämiseksi Etelä-Pohjanmaalla.

10 vuoden ikään ehtinyttä seura on kutsuttu mukaan myös merkittäviin yhteistyöhankkeisiin. Seura osallistuu sairaanhoitopiirin hankkeeseen, jossa kerätään tietoa hoitotyöstä vuosina 1930-1980. Seura on ollut myös yhteistyötoimija hankkeessa, joka johti hoitotyön osa-aikaisen professuurin perustamiseen Etelä-Pohjanmaalle Tampereen yliopiston kanssa. Työsopimus professori Eija Paavilaisen ja Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin välisenä sopimuksena tutkimusyhteistyöstä allekirjoitettiin tämän vuoden tammikuussa.

Vuoden 2001 loppuun mennessä Hoitotieteen laitokset valtakunnan eri yliopistoissa ovat täyttäneet hyvin paikkansa yhteiskunnallisena kehittäjänä suoritettujen tutkintojen määrän perusteella. Vajaassa 20 vuodessa on tuotettu hoitotieteessä 106 tohtoritutkintoa, yli 106 lisensiaattitutkintoa ja yli tuhat maisteritutkintoa. On muistettava, että hoitotiede ammatillisena tieteenä palvelee käytäntöä ja tutkittu tieto tuo koko ajan uutta hoitotyön käytäntöön, myös meille tänne Etelä-Pohjanmaalle.

Seura on jakanut Vuoden Hoitotekopalkinnon jo kaksi kertaa, tänään jakaa kolmannen. Hoitoteko määritellään toiminnaksi, joka on merkittävästi edistänyt hyvää hoitoa. Tunnettavuutta on lisätty seuran omalla logolla, joka on kuvattu myös historiikin kannessa. Sairaanhoidon Marjatta Kankaanpää on suunnitellut logon ja historiikin kannen suunnitteluun antoi luovan panoksen Tyne Ranta.

Tulevaisuus

Kymmenvuotiaalle on ominaista ja ikäkauteen sopivaa laajentaa ympäristöään. Seuran hallitus pitää tärkeänä toiminnan konkreettista laajentamista maakuntaan. On pohdittu jäseniltojen ja / tai koulutustilaisuuksien järjestämistä Seinäjoen ulkopuolella, yhdyshenkilöiden valitsemista seutukuntiin jne. On pidetty kutsukokous, jonka tarkoituksena oli luoda linjat toiminnan laajentamiseksi. Keskustelua tullaan jatkamaan ja hoitotyöntekijöiden ideat maakunnasta olisivat erittäin tervetulleita hallitukselle myös nyt, kun vuoden 2003 toimintasuunnitelmaa laaditaan.

Esitän Etelä-Pohjanmaan hoitotyön kehittämissuurin hallituksen kiitokset kaikille seuran yhteistyökumppaneille ja päätän esitykseni historiikin toimituskunnan toivomukseen, että hoitotyön seura saisi edelleen kehittyä ja että siitä muodostuisi vuosikymmenten mittaan tuki maakunnassa harjoitettavalle hoitotyön kehittämiselle.

Kaija Manninen-Kontas
Opetusneuvos